

Østfold fylkeskommune
Pb 220
1702 SARPSBORG

Vår saksbehandler
Anja Winger

Telefon
22055645

Vår dato
19.12.2012

Deres dato

Vår referanse (oppgis ved svar)
2011/21130-18/123497/2012 EMNE K54

Deres referanse

Høring om vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma

Dokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål ble 5. desember 2012 behandlet i hovedutvalget ved Akershus Fylkeskommune.

Under følger høringsuttalelsen fra Akershus fylkeskommune.

Utvalgets behandling:

Representanten Bente Stein Mathisen (H) fremmet følgende tilleggsforslag til punkt 4 i innstillingen på vegne av H, Frp + V:

Hovedutvalget påpeker at det ikke kan forventes full måloppnåelse uten tilstrekkelig statelig støtte og etterlyser tilstrekkelig tilskudd til å gjennomføre klassifisering og overvåkningsprogram uten betydelig forsinkelse.

Votering:

1. Fylkesrådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.
2. H, Frp og Venstres tilleggsforslag ble vedtatt med 8 mot 5 stemmer (Ap + SV).

Med vennlig hilsen

Øyvind Michelsen
fylkesdirektør avdeling for plan, næring og miljø

Anja Winger
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Kopi til:
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Dato: 22.10.2012
Arkivref: 2011/21130-15

Saksnr	Utvalg	Møtedato
--------	--------	----------

Høring om vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma

Innstilling

- 1. Hovedutvalget for plan, næring og miljø mener høringsdokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma gir en god oversikt over viktige problemområder i vannregionen, men etterlyser en tydeligere fremheving av regionale hovedutfordringer.*
- 2. Blant viktige utfordringer for vannområdene i Akershus er fremtidig press på vannressursene på grunn av befolkningsvekst, behov for arealbruksendringer som følge av klimatilpasning (blant annet i potensielle kvikkleireområder), og opprydning av miljøgifter i Indre Oslofjord.*
- 3. Hovedutvalget påpeker at det i den videre oppfølging av vannforskriften er en fare for betydelige målkonflikter. I det videre arbeidet etterlyses derfor innovative løsninger og tilpassede økonomiske rammer, for å nå vannforskriftens mål om god tilstand for alt vann innen 2021.*
- 4. Hovedutvalget etterlyser tilstrekkelige statlige tilskudd til å gjennomføre klassifisering og overvåkningsprogram uten betydelige forsinkelser. Dette er viktige verktøy for å målrette tiltak i det kommende arbeidet med tiltaksanalyse og tiltaksprogram for samtlige vannområder. Gode, målrettede tiltak vil virke dempende på målkonflikter og øke kost-nytte effekten.*

Saksprotokoll i Hovedutvalg for plan, næring og miljø - 05.12.2012

Innstilling

1. Hovedutvalget for plan, næring og miljø mener høringsdokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma gir en god oversikt over viktige problemområder i vannregionen, men etterlyser en tydeligere fremheving av regionale hovedutfordringer.
2. Blant viktige utfordringer for vannområdene i Akershus er fremtidig press på vannressursene på grunn av befolkningsvekst, behov for arealbruksendringer som følge av klimatilpasning (blant annet i potensielle kvikkleireområder), og opprydning av miljøgifter i Indre Oslofjord.
3. Hovedutvalget påpeker at det i den videre oppfølging av vannforskriften er en fare for betydelige målkonflikter. I det videre arbeidet etterlyses derfor innovative løsninger og tilpassede økonomiske rammer, for å nå vannforskriftens mål om god tilstand for alt vann innen 2021.
4. Hovedutvalget etterlyser tilstrekkelige statlige tilskudd til å gjennomføre klassifisering og overvåkningsprogram uten betydelige forsinkelser. Dette er viktige verktøy for å målrette tiltak i det kommende arbeidet med tiltaksanalyse og tiltaksprogram for samtlige vannområder. Gode, målrettede tiltak vil virke dempende på målkonflikter og øke kost-nytte effekten.

Utvalgets behandling:

Representanten Bente Stein Mathisen (H) fremmet følgende tilleggsforslag til punkt 4 i innstillingen på vegne av H, Frp + V:

Hovedutvalget påpeker at det ikke kan forventes full måloppnåelse uten tilstrekkelig statelig støtte og etterlyser tilstrekkelig tilskudd til å gjennomføre klassifisering og overvåkningsprogram uten betydelig forsinkelse.

Votering:

3. Fylkesrådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.
4. H, Frp og Venstres tilleggsforslag ble vedtatt med 8 mot 5 stemmer (Ap + SV).

Vedtak:

1. *Hovedutvalget for plan, næring og miljø mener høringsdokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma gir en god oversikt over viktige problemområder i vannregionen, men etterlyser en tydeligere fremheving av regionale hovedutfordringer.*
2. *Blant viktige utfordringer for vannområdene i Akershus er fremtidig press på vannressursene på grunn av befolkningsvekst, behov for arealbruksendringer som følge av*

klimatilpasning (blant annet i potensielle kvikkleireområder), og opprydning av miljøgifter i Indre Oslofjord.

- 3. Hovedutvalget påpeker at det i den videre oppfølging av vannforskriften er en fare for betydelige målkonflikter. I det videre arbeidet etterlyses derfor innovative løsninger og tilpassede økonomiske rammer, for å nå vannforskriftens mål om god tilstand for alt vann innen 2021.*
- 4. Hovedutvalget påpeker at det ikke kan forventes full måloppnåelse uten tilstrekkelig statelig støtte og etterlyser tilstrekkelig tilskudd til å gjennomføre klassifisering og overvåkningsprogram uten betydelig forsinkelse. Dette er viktige verktøy for å målrette tiltak i det kommende arbeidet med tiltaksanalyse og tiltaksprogram for samtlige vannområder. Gode, målrettede tiltak vil virke dempende på målkonflikter og øke kost-nytte effekten.*

Sammendrag

Foreliggende høringsdokument, *Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma*, skal identifisere og belyse hovedutfordringene for vannmiljøet i regionen. Dokumentet bygger på karakterisering av alle vannforekomstene i vannregionen. De viktigste kildene til redusert vannkvalitet er kartlagt, likeledes risiko for ikke å nå miljømålene innen fristen. Av høringsdokumentet fremgår at det ikke er uproblematisk å sette inn tiltak, og en del tiltak vil kunne føre til konflikter overfor viktige interesseområder. Dokumentet har noen metodiske svakheter. Dette bidrar til at viktige problemstillinger som økt befolkningsvekst og klimaendringer ikke får tilstrekkelig fokus. Fylkesrådmannen påpeker at det av høringsdokumentet fremgår at det i flere vannområder mangler kunnskap for å kunne målrette gode tiltak og slik redusere målkonflikter og øke kost-nytteverdien. Det fremkommer også at det er usikkerhet rundt de økonomiske rammene. Dette er uheldig og etterspørres av fylkesrådmannen.

Bakgrunn og saksopplysninger

Høringsdokumentet *Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma* er et midtveis dokument og har som mål å identifisere og belyse hovedutfordringene for vannmiljøet i regionen. Vannregionen er delt inn i vannområder som igjen er inndelt i vannforekomster. Fagmyndigheten (Fylkesmannen) har i samarbeid med vannområdet karakterisert hver vannforekomst og plassert forekomsten i en av fem kategorier (svært god, god, moderat, dårlig og svært dårlig). Denne karakteriseringen er foreløpig og gjennomført på grunnlag av tilgjengelige data (kjemiske og biologiske) og faglig skjønn. Det er karakteriseringen som har dannet grunnlaget for høringsdokumentet *Vesentlige vannforvaltningsspørsmål*.

Dette regionale dokumentet er basert på innspill fra vannregionens 13 vannområder og 1 prosjektområde. Dokumentet setter fokus på felles problemstillinger for hele regionen, mens innspillene fra vannområdene fokuserer på problemer i de respektive områdene.

Vesentlige vannforvaltningsspørsmål skal danne grunnlag for vannområdenes tiltaksanalyser som skal ferdigstilles i løpet av 2013. I tiltaksanalysene skal vannforekomster som er karakterisert som moderat eller dårligere gjennomgå en tiltaksanalyse. Tiltaksanalysen skal belyse behovet for videre utredning, eventuelle tiltak som kan gjennomføres og kostnaden av disse. Videre må vannområdene prioritere hvilke tiltak som skal prioriteres. Tiltaksanalysene skal danne grunnlaget

for et regionalt tiltaksprogram og for forvaltningsplanen for planperiode 2. Denne planperioden vil ha tiltaksfase i årene 2016-2021.

Det er altså svært viktig at høringsdokumentet *Vesentlige vannforvaltningsspørsmål* gir et godt bilde av de vesentlige utfordringene i regionen, da dette vil forenkle arbeidet med prioriteringen av tiltak ved utformingen av tiltaksanalysene.

UTFORDRINGER I REGIONEN

I høringsdokumentet fremheves noen utfordringer som spesielt store for vannregionen.

1. *Avrenning*: Det er liten tvil om at avrenning fra jordbruk, avrenning fra spredt avløp og overvannsproblematikk gir grobunn for et av de aller største forurensningsproblemene i regionen: overgjødning eller eutrofiering (opphopning av næringsalter og økt algevekst).
2. *Vassdragsregulering*: Fysiske inngrep i vassdrag vil automatisk føre til en økologisk tilstand som er langt fra naturtilstanden. Samtidig er det et sterkt ønske om fortsatt og økt utvinning av vannkraft.
3. *Fremmede arter*: Er den nest hyppigste registrerte påvirkningen i regionen. Fremmede arter kan være et stort problem for et økosystem, men kan også være svært vanskelig og kostbart å sette inn tiltak mot. Det har og vil antagelig også i fremtiden, som følge av global oppvarming, komme en del innvandrede arter som vil ha mer eller mindre innvirkning på regionens økosystem
4. *Sur nedbør*: Sur nedbør er en følge av langtransportert forurensning og vannforskriften gir ikke pålegg om tiltak mot dette. Men det brukes mye midler på å kalke vann og vassdrag for å bøte på forsuring som følge av langtransportert forurensning. Kalking av vann og vassdrag har vist seg å være et godt forebyggende tiltak.

Videre påpekes uavklarte problemstillinger, hvor økonomiske og juridiske virkemidler vektlegges:

1. Det er lang avstand mellom dagens miljøtilstand og målene om å oppnå god vannkvalitet innen 2021 og det settes spørsmålsteget ved om det er avsatt nok ressurser til å kunne gjennomføre de tiltak som vil bli foreslått gjennom tiltaksanalysen.
2. Mer målrettede jordbrukstiltak etterlyses, da det gjennom tilskuddsordninger som regionalt miljøprogram i planperiode 1, så langt ikke har gitt tilstrekkelig målbare resultater.
3. Håndtering av vannmasser og avløp i byer og tettsteder er kostnadskrevende. For å forhindre økt avrenning kreves både god planlegging ved nye utbygninger og fornying av gammelt avløpsnett. Mange kommuner mangler kunnskap om gode, innovative løsninger og økonomi til å gjennomføre disse.

UTFORDRINGER FOR VANNOMRÅDENE I AKERSHUS

Fylkeskommunen er vannmyndighet med prosessansvar for de fem vannområdene Hurdalsvassdraget/Vorma, Øyeren, Leira-Nitelva, Indre Oslofjord Vest og Pura (Bunnefjorden med vassdrag) – og deltar dessuten i de tre vannområdene Morsa (med Hølenvassdraget), Haldenvassdraget (begge med betydelig areal i Akershus) og Bekkelagsbassenget (primært i Oslo). De samlede hovedutfordringer for disse 8 vannområdene er ikke eksplisitt beskrevet i dokumentet men det er hensiktsmessig å beskrive disse i denne sammenheng. Hovedutfordringene er som følger:

1. *Befolkningsvekst*: Legger press på areal- og vannbruk (gjelder først og fremst Bekkelagsbassenget, Leira-Nitelva, Indre Oslofjord Vest, PURA og Morsa)
2. *Jordbruk*: Produksjon av matkorn bidrar til erosjon og overgjødning (gjelder først og fremst Haldenvassdraget, Leira-Nitelva, Hurdalsvassdraget/Vorma, Øyeren, PURA og Morsa)

3. *Forurensning*: Skyldes tidligere næringsvirksomhet, og utlekking fra forurenset grunn (gjelder først og fremst vannområdene rundt Indre Oslofjord: Bekkelagsbassenget, Indre Oslofjord Vest og PURA, men også Leira-Nitelva, Hurdalsvassdraget/Vorma og Morsa)
4. *Klimaendringer*: Endrer risikobildet for jordbruk, bebyggelse og infrastruktur (Spesielt er ras p.g.a. kvikkleire en problemstilling for Leira-Nitelva, men også Øyeren og nedre del av Hurdalsvassdraget/Vorma)
5. *Miljøgifter*: Et stort problem i indre Oslofjord

Målkonflikter

Høringsdokumentet påpeker viktigheten av å redusere målkonfliktene gjennom innovativ tiltaksgjennomføring: «*Det som i dag ser ut som uløselige målkonflikter, trenger ikke nødvendigvis å være det i fremtiden dersom vi kan løse oppgaver på nye måter. Det blir derfor viktig å inkludere denne typen spørsmål i regionalt og nasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid*».

Målkonflikter beskriver altså konflikter som oppstår når motstridene samfunnsinteresser oppstår. For vannregion Glomma og Akershus fylke vil eksempelvis økende befolkningsvekst med tilhørende utbygning og infrastruktur fort komme i konflikt med ønsket om god vannkvalitet.

Metodiske svakheter

For ikke å foregripe prosessen, er det viktig at *Vesentlige vannforvaltningsspørsmål* fungerer som et redskap for å få oversikt over hvilke utfordringer som finnes i regionen. Dette betyr at ulike negative påvirkninger ikke er vurdert opp mot hverandre. Nasjonal koordineringsmyndighet, Direktoratet for naturforvaltning, foreslo i veilederen en sammenstilling av utfordringene i samtlige vannforekomster. Denne metodikken er fulgt av vannområdene og av vannregionmyndigheten. Brukt ukritisk har denne metodikken den åpenbare svakhet at mindre utfordringer i mange vannforekomster vil fremstå som større enn vesentlige utfordringer i få vannforekomster. Eksempelvis vil vannforekomster som er påvirket av avrenning fra byer og tettsteder være i mindretall i forhold til vannforekomster påvirket av avrenning fra jordbruk. Bakgrunnen for dette er at jordbruk dekker mye større arealer enn byer, og slik påvirker flere vannforekomster.

Problemstillinger og alternativer

Arbeid med å bedre vannkvaliteten vil kunne komme i konflikt med andre viktige samfunnsinteresser som:

1. Matproduksjon
2. Utbygging
3. Vannkraft

I tillegg er det forventet en økende befolkning i nesten hele regionen, vil dette føre til:

1. boligutbygging
2. infrastrukturutvikling
3. gjentetting av flater og bekkelukking
4. press på avløp

Det forventes klimatiske endringer som vil føre til:

1. mer nedbør
2. økt flom fare
3. mer avrenning og ras/skred
4. økt overvannproblematikk
5. økt innvandring av fremmede arter

Høringsdokumentet lister opp en rekke påvirkninger, men det kommer ikke tydelig frem at økende befolkningsvekst og klimatiske endringer ytterligere vil sette press på regionen og dermed kanskje er de to vesentligste utfordringene i regionen.

I arbeidet med tiltaksanalysen vil det være viktig å gi en riktig vurdering og vektning av påvirkningene. Lokal kunnskap og faglig skjønn vil være avgjørende – videre er klassifiseringen (fagbaserte data) og overvåkingsprogrammet viktige virkemiddel. Overvåkingsprogrammet er nå utsatt til 31.12.13 og også en fullstendig klassifisering er utsatt på grunn av forsinket metodeutvikling og manglende opplæring av fagfolk. Det mangler fortsatt veiledningsmateriell fra nasjonal vannmyndighet. Det er derfor avgjørende at det nå prioriteres å ferdigstille avgjørende verktøy på direktoratsnivå, samt at arbeidet med overvåkingsprogrammet styrkes.

Fylkesrådmannens anbefalinger

Gjennom EUs vannrammedirektiv har landene i EØS-området påtatt seg å gjennomføre et betydelig løft for miljøplanlegging innen vannsektoren. Akershus fylkeskommune har som prosessmyndighet for fem vannområder i Akershus nå muligheten til å bidra til at innovative prosesser blir innarbeidet i fremtidens by- og tettstedsplaner. I tillegg kan fylkeskommunen bidra til å utvikle nye metoder for å avlese vannkvalitetsparametere og for å målrette tiltak innfor bl.a. jordbruket, i samarbeid med Fylkesmannen. Fylkesrådmannen mener det er mulig å kombinere rent vann, matproduksjon, kraftproduksjon og befolkningsvekst. Kunnskapen finnes, men viljen til å gjennomføre må samles.

Fylkesrådmannen anbefaler at høringsdokumentet, sammen med den kommende klassifiseringen danner grunnlaget for tiltaksanalysen, tiltaksprogrammet og den endelige forvaltningsplanen som skal være regjeringsgodkjent i løpet av 2015. Høringsdokumentet belyser de vesentlige utfordringene i regionen og bidrar derfor til at arbeidet med tiltaksanalysene kan påbegynnes som planlagt høsten 2012. Fylkesrådmannen mener likevel at det må legges mer fokus framskrivningene for Osloregionen, som antas å være de reelle vesentlige for vannforvaltningen i form av ytterligere press på vannveier og avløp.

Både kommuner, forvaltningsmyndigheter, industri og sektormyndigheter vil måtte bidra økonomisk til den oppryddingen og planleggingen som trengs for å få rent vann i regionen. På sikt vil dette være en god investering for helse og rekreasjonsverdier, og veie opp for de kostnader som legges inn i løpet av planperiode 1 og 2.

Oslo, 20. november 2012

Tron Bamrud
Fylkesrådmann

Saksbehandler: Anja Winger

Vedlegg

Høring om vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion
Glomma